

MARIBORSKA MESTNA PODJETJA

Mariborsko plinarno je ustanovil podjetnik Draš leta 1869. Z mestno občino je sklenil pogodbo za dobavo plina v svetilne namene za dobo dvajsetih let, to je do l. 1889. in se radi tega obvezal položiti plinovode po vseh važnejših mestnih ulicah. Plinarno je zgradil v meljskem okraju ob progi bivše Južne železnice, nasproti glavnega kolodvora in položili hkrati plinovode po Meljski in Aleksandrovi cesti ter po Gosposki ulici. Prve plinske svetiljke so zažarele v Mariboru januarja l. 1870.

Zaradi začetnih neprilik in pomanjkanja kapitala podjetnik ni mogel dovršiti celotnega programa. Prodajal je plinarno augsburški družbi plinarn.

Nova lastnica je sklenila z mariborsko mestno občino l. 1902. drugo pogodbo in se obvezala razširiti obrat in omrežje. Pod vodstvom tedanjega ravnatelja inž. Vielbertha je bil položen po Tattenbachovi ulici krožni plinovod 200 mm premera in s tem dogotovljena zveza s plinovodom v Gosposki ulici. Kmalu za tem je podaljšala družba omrežje še preko državnega mostu po Tržaški cesti in v magdalenski okraj do kadetnice.

Z uvedbo moderne Auerjeve plinske razsvetljave v javne urade, šole, kaznilnico, gledališče in v druge večje zgradbe, največ pa zaradi gradbene delavnosti, je odjem plina stalno naraščal. Najbolj so dvignili konzum podjetniki, ki so obratovali s plinskimi motorji, katerih je bilo v mestu do elektrifikacije osemindvajset.

Z novimi priključki plinskih kopalnih peči in preprostimi kuhalniki je doseglo podjetje, da se je kričulja konzuma znatno dvignila.

Leta 1914. se je družba odločila za ustanovitev električne centrale v plinarni. Postavila je dva plinska motorja po 40 k. s. za pogon dinamskih strojev ter močno akumulatorsko baterijo 440 voltov. Električni tok je oddajala elektrarna samo okr. sodniji, gledališču in nekaterim privatnikom. Ker je podjetje porabljalo plin kot gonilno silo za motorje, je odjem plina močno narasel.

V tem času je odkupila precej plina tudi vojaška oblast, ki je polnila z njim zrakoplove na travniku poleg klavnice. Zaradi izredno velike oddaje plina je obratovalo podjetje večkrat kar z osmimi retornimi pečmi starega kova. Dve taki peči ima plinarna še danes za rezervno. Te vrste retornih peči so vzdržale največkrat samo 300 obratnih dni in je imelo podjetje za vzdrževanje stalnega zidarja.

Med svetovno vojno je nastala premogovna kriza, radi katere je plinarna večkrat prenehala obratovati. Največje pomanjkanje plinskega premoga je bilo takoj po prevratu, ko je prešla občina in z njo tudi plinarna v slovenske roke. Nabava plinskega premoga se je vršila takrat samo proti izmenjavi živil. Največkrat tudi to ni zadostovalo ter je podjetje moralo dvakrat za več tednov ustaviti obrat.

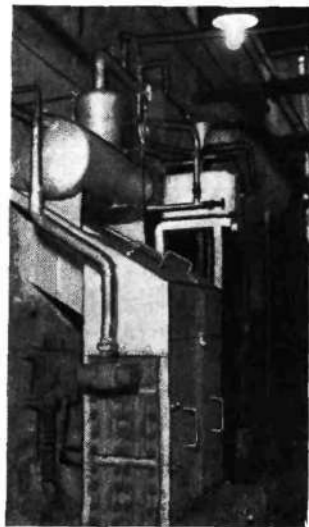
Podjetje je dobro uspevalo. Družba je polagala večinoma le cevi manjših premerov.

Leta 1916. je prešla plinarna v last mestne občine mariborske. V tem času je oddajala dnevno nad 6000 m³ plina.

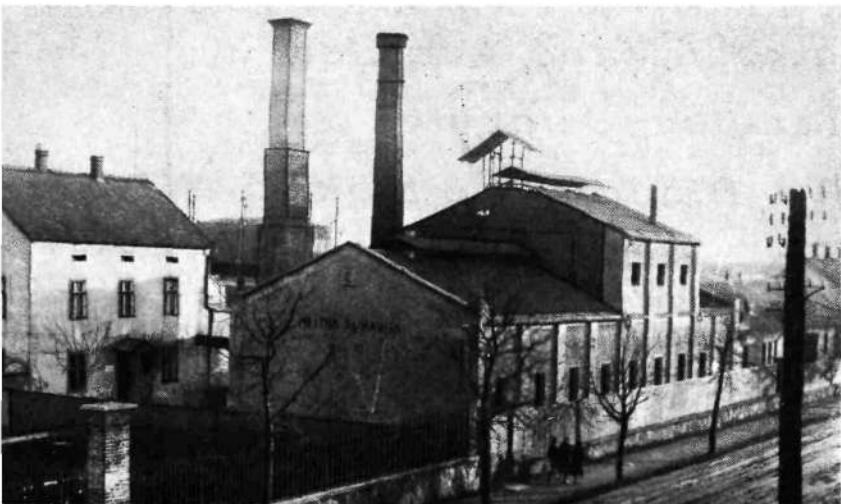
Vse težave in predvsem tendenca za osamosvojitev od dobav tujega premoga je napotilo občino, da se

Ing. DUŠAN TOMŠIČ
ravnatelj plinarne

Parni kotel za izkoriščanje odvodne toplote retortne peči

Pogled na mestno plinarno

je odločila za delno preureditev obrata za proizvajanje plina z domačim premogom. L. 1922. je pričela plinarna obratovati z dvoplinskim generatorjem ustroja Strache. Teleskopirala je tudi glavni plinohram na 2200 m³ vsebine in postavila pozneje še eno retortno peč. Od leta 1930. dalje je normalizirala kakovost plina po splošnih normah na 4200 kalorij.

V času po vojni je elektrifikacija mesta dokaj neugodno vplivala na oddajo plina. Plinska javna razsvetljava je bila potisnjena v ozadje in tako se je skrčil konzum plina v letu 1928. na minimum 448.000 m³.

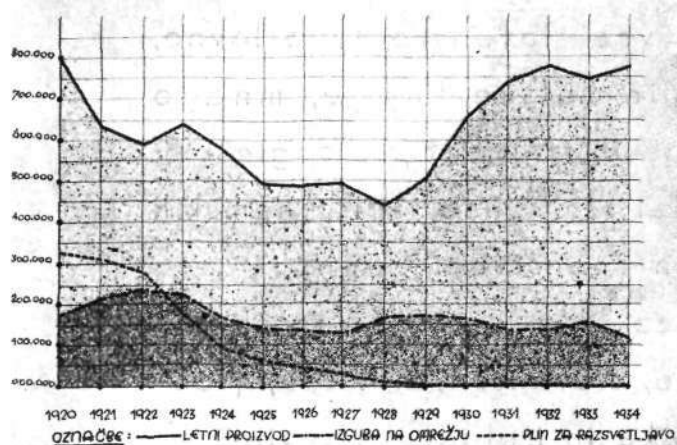
Z znižanjem cene plinu in uvedbo obširne propagande za uporabo v gospodinjstve, obrtne in industrijske namene ter s številnimi predavanji in akvizicijo, se je dvignil konzum plina od l. 1928. do 1934. na letni odjem preko tričetrt milijona kubičnih metrov. Tehnika je z novimi izumi obogatila plinsko industrijo. Premostila je krizo plinarn na nova področja. S priključki tehniško spopolnjenih njenih aparatov za kopalnice, kuhalnike, štedilnike in raznih industrijskih gorilcev s je delokrog plinarne razširil v nove

Del notranjosti mestne plinarne

Foto: Fr. Plvka

RAZVIDNIK PROIZVODA IN IZGUBE PLINA

smeri. Podjetje je preuredilo delavnico in jo spopolnilo z raznimi aparati za preizkušanje omrežja, plinomerov, kupilo varilni aparat itd. Z večernimi tečaji je usposobilo monterje, da so za svoje dolžnosti pripravljeni z vsem znanjem in ročnostjo. Plin je zavzel stopnjo sodobnega goriva.

Ker pa je znašala izguba plina še vedno letno preko dvestotisoč kub. metrov, je podjetje v zadnjih letih uvedlo pregled plinomerov in zamenjalo zastarele ustroje z novimi plinomeri najmodernejšega sistema. Hkrati je pričelo po določenem načrtu obnavljati cestne plinovode, ki jih konzumu primerno ojačuje,

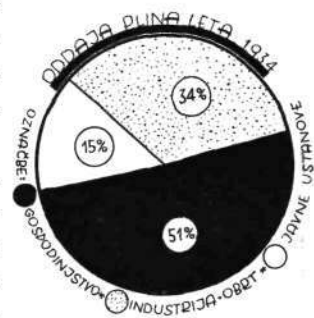
in na ta način zmanjšalo izgubo plina na 15%. Z novimi cestnimi plinovodi v delavski koloniji, Tomšičevem drevoredu, Koroškem predmestju in v meljskem okraju za tekstilne tvornice v dolžini sedmih kilometrov, se je razširilo plinsko omrežje na 38 km. Število odjemalcev pa je naraslo od 600 na 1535.

Od večjih odjemalcev omenjamo carinsko pošto, katere zgradba je urejena s centralno kurjavo na plin, kakor tudi vse mariborske kavarne, ki obratujejo samo s plinom. 34% konzuma odpade na obrt in industrijo.

Podjetje vodi od l. 1919. naprej v splošno zadovoljnost občinskega gospodarstva ravnatelj ing. Dušan Tomšič, ki si mnogo prizadeva, da bi spravil podjetje na stalno aktivno bazo.

V plinarni sta zaposlena dva tehnična in dva administrativna uradnika ter 25 delavcev.

Zaradi naraščajočega konzuma in zastarelega obrata bo morala občina slejkoprej misliti na čimprejšnjo realizacijo načrta v novem modernem obratu izven mestnega okoliša.

Pridobivanje koksa